

SYMBOLIEK

KELTISCH KRUIS

Op het St. Catharinakerkhof in Eindhoven staat een Keltisch kruis als grafteken op een graf. Het is de replica van een grafteken op een begraafplaats in Ierland.

In de van oorsprong Keltische wereld kom je dit soort kruizen geregeld tegen op begraafplaatsen. Al wordt vaak beweerd dat het Keltisch kruis door Ierse missionarissen werd geïntroduceerd in Schotland, Wales en bepaalde delen van Engeland, in werkelijkheid bestond het Keltisch kruis al eeuwen voor de komst van het christendom. Het is van origine een heidens symbool. In z'n oudste vorm had het kruis geen decoraties, de bovenste drie armen

St. Catharinakerkhof - Eindhoven

symboliseerden het mannelijke en de cirkel het vrouwelijke voortplantingsvermogen. De vier armen kunnen ook verwijzen naar de vier elementen water, vuur, aarde en lucht. In de 5^e en 6^e eeuw na Chr. werden Ierland en de Britse eilanden gekerstend, waarbij er grootschalige bekeeringen van de Kelten plaatsvonden door missionarissen als St. Patrick en St. Columba. Adoptie van heidense gebruiken is altijd een sterk punt geweest in de begintijd van het christendom. In plaats van de oude Keltische symbolen uit te bannen, namen deze missionarissen veel gebruiken en tekens uit het heidense geloof over.

Zo ontstond het Keltisch kruis: een Latijns kruis met een cirkel rond het snijvlak van kruispaal en kruisbalk. Het is het karakteriserend symbool van het Keltisch christendom geworden en het is een samenvoeging van het christelijk kruis met het heidens zonnewiel. Of nog preciezer: Christus werd min of meer gelijkgesteld met de Keltische zonnegod Lugh en daarom werd aan het Latijnse kruis een cirkel ofwel zonnescijf toegevoegd.

High Cross

Volgens de Ierse legende zou Sint Columba (521-597) zelf het Keltisch Kruis hebben geïntroduceerd. Deze Ierse missionaris trok van Ierland naar Schotland, waar hij in 563 op het eilandje Iona een klooster stichtte en van waaruit hij de Keltische wereld christianiseerde. Vandaar dat dit kruis ook wel het kruis van Columba wordt genoemd of het Kruis van Iona. Deze vorm van het Keltisch kruis wordt *High Cross* (Hoge Kruis) genoemd vanwege de hoogte van de kruispaal. *High Crosses* werden gewoonlijk opgericht om een heilige of religieuze plaats te markeren, zoals een klooster of een kerk. Bij deze kruisen

vonden religieuze plechtigheden plaats. Het merendeel van deze kruisen waren van steen en werden geplaatst in de 9^e en 10^e eeuw.

Soms werden er ook *High Crosses* opgericht op belangrijke niet-religieuze plaatsen, zoals op een markt of als herdenking aan een beroemd persoon. Aanvankelijk waren de kruisen eenvoudig, maar later werden ze voorzien van 'stripverhalen', vaak Bijbelse voorstellingen, zoals dat ook gebeurde op het vasteland in de kerkportalen van de kathedralen. In Ierland en in Schotland zijn nog veel *High Crosses* te vinden. Op Iona staan er bij de abdij zelfs vier (zie hieronder).

St. Martin's Cross (8^e eeuw)/St. John's Cross (museum) / St. John's Cross (replica) / MacLean's Cross (c.1500)

Keltisch Kruis als grafteken (*headstone*)

Vanaf de 12^e eeuw werden er nog nauwelijks Keltische *High Crosses* opgericht. Toch zijn er in Ierland, Schotland, Wales en bepaalde delen van Engeland op begraafplaatsen veel Keltische kruisen als grafteken (*headstone*) op graven te vinden. Dat is te danken aan de *Gaelic Revival*, een opleving van de aandacht voor de Keltische cultuur vanaf ca. 1850 in de van oorsprong Keltische wereld. Het (verkleinde) Keltisch kruis werd mode en werd in verscheidene verschijningsvormen op individuele graven geplaatst.

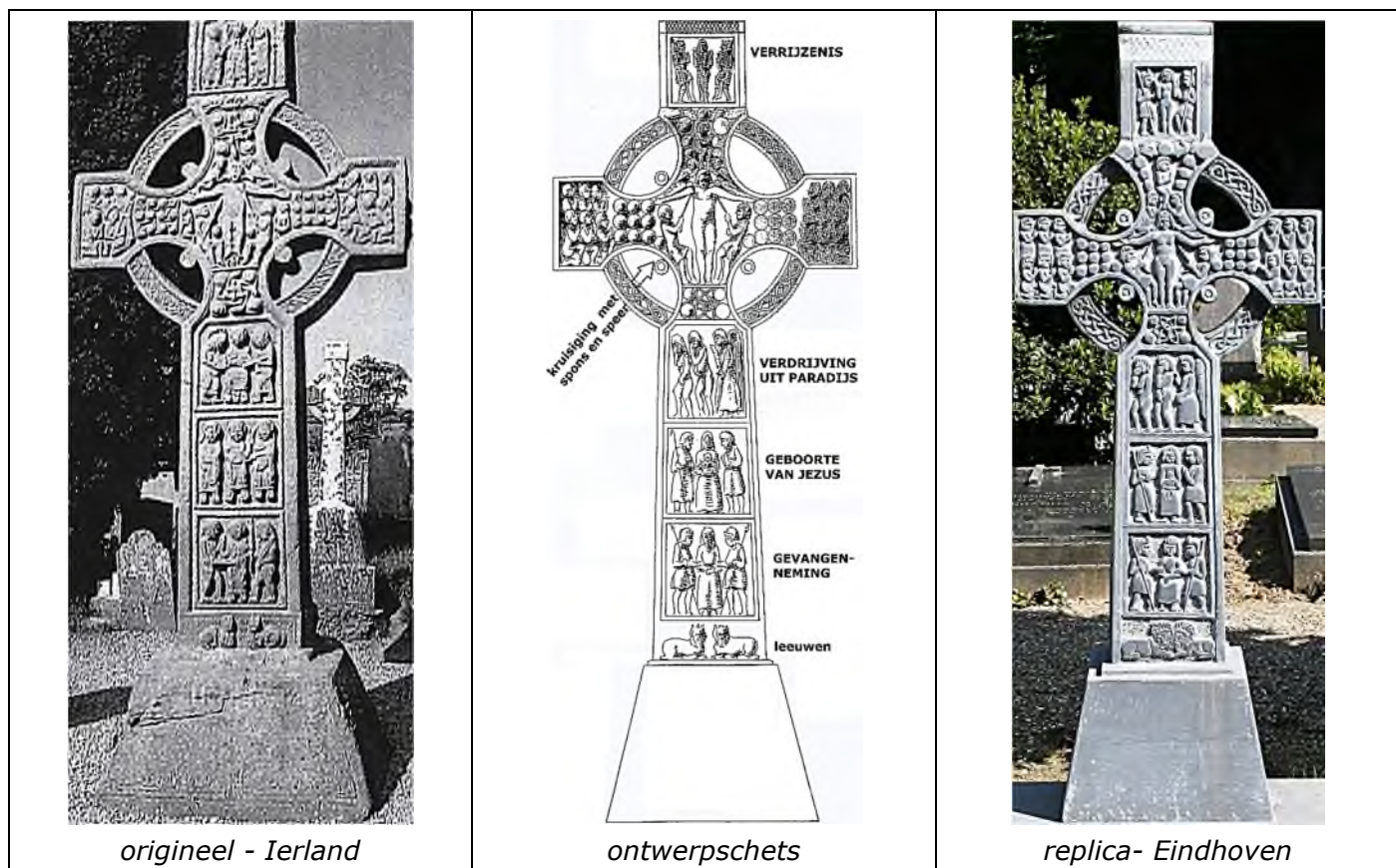
Letten op de decoraties op het kruis, zijn er drie types te onderscheiden: kruisen met louter Keltische motieven, kruisen met Bijbelse motieven of kruisen met een combinatie van beide. Het motief van de Keltische knoop is bijna altijd terug te vinden: een lijnenspel zonder begin en einde, die staat voor de continuïteit, wat uitermate passend is bij het thema van leven en dood. Het Keltisch kruis werd ook geëxporteerd naar Amerika en het vasteland van Europa door afstammelingen van vooral Ierse emigranten.

EDINBURGH - DEAN CEMETERY

Eindhoven - St. Catharinakerkhof

Het Keltisch kruis op het St. Catharinakerkhof is een kruis met Keltische en Bijbelse motieven.

origineel - Ierland

ontwerpschets

replica- Eindhoven